

NORMAN PODHORETZ

Passionerad kärleksförklaring till Amerika

Av Peter Stein

1902 EMIGRERAR ORTODOXE juden Julius Podhoretz från Galizien (i dag Ukraina då del av det Habsburgska kejsardömet) till Brooklyn i New York. Några år senare gifter han sig med Helen Henyeh som har likartad bakgrund. Familjen var fattig men inte blottställd. Även under depressionen gav Julius arbete som mjölkbud dräglig försörjning.

1930 föds sonen Norman som fem år senare börjar skolan. En dag hittar han inte lektionssalen och en lärarinna undrar vad han sysslar med. "Går uppför trappan" svarar Norman på knagglig engelska med kraftig Yiddishbrytning. Lärarinnan, strängt katolsk bördig från Irland, blir förskräckt och ser till att Norman hamnar i specialklass. Där skall han lära sig engelska ordentligt och få bort brytningen. "Annars blir pojken aldrig någonting." Åtgärden var klok. Pojken tillskansade sig det nya världsspråket och blev mycket duktig i skolan. 1946 började han studera engelsk litteratur vid Columbia University i New York och fick 1950 stipendium till Cambridge i England. 1953, under Koreakrisen, hoppade han av vad som kunnat bli en lysande akademisk karriär, återvände hem, tog värvning och tjänstgjorde bland annat några år i Tyskland.

Så långt antyds en bland otaliga historier om hur barn till fattiga strävsamma judiska immigranter assimilerar sig, blir rika och framgångsrika nobelpristagare (till exem-

pel Milton Friedman), börsmäklare eller filmproducenter.

COMMENTARY

Norman Podhoretz blev veterligen inte särskilt rik men synnerligen framgångsrik. Lämnade det akademiska men fick utlopp för sina språkliga färdigheter. 1960 blev han chefredaktör för den amerikansk-judiska tidskriften *Commentary*, en position han behöll i närmare 40 år. Med tiden blev han en av USA:s mest framgångsrika (neo) konservativa opinionsbildare. Begreppet neo-konservativa syftar på intellektuella som bröt med vänstern i slutet av 1960-talet och därefter med framgång blev tongivande i högerens åsiktsetablissemang. Många härstammade från New York. De flesta var judar eller katoliker. Förutom Podhoretz är Nathan Glazer, Irving Kristol, Michael Novak och James Q. Wilson de mest namnkunniga ur grundargenerationen.

En som råkar ut för omild behandling i barndomen utvecklar ibland motreaktioner. Podhoretz förblev sin lärarinna tacksam. Genom henne fick han fotfäste och kunde vandra vidare. I Amerika stod, i stort sett, alla dörrar öppna även för någon med hans bakgrund. Podhoretz utvecklade glödande kärlek till Amerika, "det bästa av länder". Passionerade kärlekshistorier tar ibland snabbt slut men här var den än. Därav memoarbokens titel *My Love Affair With America* – The

Cautionary Tale of A Cheerful Conservative.

Boken handlar ytterst lite om Podhoretz politiska gärning. Dessutom tecknas summariskt hans levnadshistoria. Mest handlar det om engelska språkets skönhet samt New Yorks litterära och intellektuella inre liv. Skall man ta upp Podhoretz politiska arbete blir utvecklingar nödvändiga.

Henry Kissingers bok *Diplomacy* (Simon & Schuster, New York, 1994) är en lysande skildring av diplomatins historia från trettioåriga kriget till slutet av förra seklet. Det är inga lättsmälta 800 sidor. Tvärtom är nästan varje stycke fullt av skarpa analyser som en stackars icke-expert tvingas läsa om och om för att, i bästa fall, hoppas att han förstått.

"I Amerika stod, i stort sett, alla dörrar öppna även för någon med hans bakgrund."

Bland annat kontrasterar Kissinger utrikespolitikens förutsättningar i USA mot Europa. I Europa har utrikespolitik länge varit reservat för eliter. I USA har utrikespolitik alltid fordrat folklig förankring. Styrande har måst övertyga allmänheten om att amerikansk utrikespolitik är god. Att det handlar om att internationellt kämpa för amerikanska ideal som individuell frihet och självbestämmande. I Vietnam övertygades inte allmänheten.

Kissinger urskiljer två huvudströmningar mot kriget. Den första ifrågasatte inte att amerikansk utrikespolitik i princip representerade det goda. Det handlade inte om att ge avkall på utrikespolitisk aktivism. Däremot gick politiken fel i Vietnam och därför borde man dra sig ur. Dessa åsikter fanns i alla etablerade läger. Den andra huvudströmningen var vänster. Här gick oppositio-

nen ut på att Vietnam-kriget var ett utflöde av USA: s kapitalistisk-imperialistiska ondska. USA borde inte bara lämna Vietnam. Det amerikanska samhället var överhuvudtaget inget föredöme.

BRÖT MED VÄNSTERN

Podhoretz och andra neokonservativa tillhörde vänstern. Allt från trotskister till, som han själv, allmänt vänsterliberala och motståndare till Vietnam-kriget.

I synen på Amerika skar det sig.

Tanken att det fria demokratiska USA inte representerade det goda eller att USA i princip inte gjorde rätt som globalt bekämpade kommunistdiktaturer var för Podhoretz en styggelse. Här fanns huvudorsaken till att han bröt med vänstern.

En annan fråga som orsakade uppbrott var rasfrågan. Den tidiga reintegrationistiska svarta medborgarrättsrörelsen utvecklade mot slutet av 60-talet militanta grenar som förespråkade positiv särbehandling (Affirmative Action), multikulturalism med mera. Mot bakgrund av sina egna erfarenheter var Podhoretz förespråkare för att alla skall lära sig engelska och ett samhälle byggt på lika möjligheter.

En tredje fråga var Israel. Podhoretz är pro-israelisk hög. När vänstern tog parti för arabvärldens diktaturer och terrorister och mot Mellersta Österns enda demokrati var detta ytterligare skäl att vända den ryggen.

INFLYTELSERIK

Så påbörjades omvandlingen av en månatlig lagom betydlig tidskrift till ett av USA: s mest inflytelserika konservativa organ. Utrikespolitisk interventionism baserad på hårdför global antisovjetism var ett kännetecken.

I Commentary har många av den amerikanska säkerhetspolitiska debattens viktigaste inlägg publicerats. Richard Pipes, världens kanske främste Rysslandskännare, skrev på 70-

talet en artikel om varför Sovjetunionen trodde att de kunde beseгра USA. Ronald Reagans medarbetare läste den och knöt Pipes till sig som rådgivare. Det var i Commentary socialpolitiska tänkare som Nathan Glazer och Thomas Sowell på 70-talet började skärskåda välfärdsstatens och den offentligt styrda rasintegrationens misslyckande.

Exemplen kan mångfaldigas.

Commentary visar att en tidskrift inte behöver vara klatschig för att få genomslag. Tvärtom är layouten urtrist. Där finns vare sig bilder eller teckningar. Artiklar behöver inte vara korta för att locka läsare. I

Commentary är det inte ovanligt med essäer på mellan 10 och 20 sidor. Ej heller behöver en tidning ha stor upplaga för att vara betydelsefull. Inte ens i det stora USA överstiger upplagan 30 000.

Däremot är det viktigt med redaktionell karta, kompass och uthållighet. Och, inte minst, förmåga att nå tongivande beslutsfattare och viktiga debattörer runt om i landet. I sådana kretsar torde få inte läsa Commentary.

Tidskriften har ett väl identifierbart varumärke. Innehållet har bredd och djup. Att år efter år fånga upp centrala ämnen och fungera som plattform för gamla och nya tongivande debattörer är onekligen en prestation.

Ytterligare en intressant aspekt: Commentary ges ut av The American Jewish Committee, en bland många mer eller mindre viktiga judiska grupper. Statuterna är allmänt hållna. Där sägs att tidskriften skall värna ett öppet och pluralistiskt samhälle som främjar judars och andras medborgerliga rättigheter. Hur kan/vågar en chefredaktör med sådant mandat kliva bortom "specifikt judiska" frågeställningar och gesig in i den stora amerikanska samhällsdebatten? Vad är sannolikheten att tongivande icke-judiska USA skall bedöma Commentary utifrån

"normala" politiska kriterier? Är Podhoretz jude eller amerikan? Fick han frågan skulle han bara skaka på huvudet. Var finns motsättningen? Svaret på alla dessa frågor: It could only happen in America.

Hos Henry Kissinger möter man också denna obändiga "kärlek" till USA.

Kissingers bakgrund är något annorlunda. Podhoretz familj kom till USA för att skaffa bättre ekonomisk framtid. Kissingers familj hade det bra ekonomiskt men sökte en fristat undan nationalsocialismen. För dom (och givetvis människor ur andra folkgrupper med likartad bakgrund) är det fria och öppna USA ingen konstitutionell abstraktion. De känner i ryggmärken vad Amerika står för, uttrycker tacksamhet och ber inte om ursäkt för sin amerikanska patriotism. Att de inte har någon fördragsamhet med personer som ifrågasätter USA: s godhet är helt i sin ordning. Vi andra skall också vara tacksamma. Med inhemsk individuell frihet och marknadsekonomi som ledstjärna har USA: s utrikespolitiska aktivism på det hela taget varit kraften för det goda.

Den som primärt intressera sig för Podhoretz politiska gärning skall som sagt leta i andra källor än hans i höstas utkomna självbiografi. Samtidigt är Podhoretz en förnämlig polemiker och stilist. Enbart det gör memoarerna läsvärda.

Peter Stein (pst_brs@algonet.se) är vd för Stein Brothers AB

BOKFAKTA

Författare: Norman Podhoretz
Titel: My Love Affair With America – The Cautionary Tale of A Cheerful Conservative
Förlag: Free Press, New York, 2000